

פתיח השנה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 106

ראש השנה תש"ע

"וכמה היא עלתה?" הוסיף העגלון להתעניין.

"מאה רובל", היתה התשובה הפעם.

פיו של העגלון נותר פעור מן התדהמה הגדולה שהשתלטה עליו, הפריץ נוסע במשך יום שלם, כדי לקנות במאה רובל... צפור אחת קטנה! אין ספק שזוהי צפור טעימה במיוחד, הרהר במשך כל הנסיעה חזור.

וכששב לביתו היתה ההחלטה בשלה בקרבו. הוא פנה לאשתו ואמר לה: הבחנתי היום שהפריץ קנה צפור קטנה במאה רובל, מסתבר שטעמה של הצפור הזו הוא כטעם גן עדן... הנה אנו כבר מזדקנים, ומה דעתך פעם אחת בחיינו להרגיש כעשירים?! הנה יש לנו חמשים רובל שאותם הצלחנו לחסך ליום פקודה, ובנקל אוכל להשיג חמשים רובל נוספים בהלואה, והרי לנו מאה רובלים, שבהם נוכל לקנות את הזמיר בעבורנו.

נתנה האשה את הסכמתה, והעגלון יצא בשנית למסע הארך אל העיר ורכש לו את הצפור השניה בדיוק באותה חנות, כשהוא משלם עליה מאה רובלים טבין ותקלין. שמח וטוב לב הוא שב לביתו, כשהצפור היקרה בכלוב שבידו. הוא הושיט את הצפור לאשתו, ובקש ממנה לבשל אותה.

"ואיך אדע כיצד לבשלה?" תמחה האשה, "הלא מעודי לא בשלתי צפור משבחת ויקרה כמותה!"

"חלקי אותה לשנים", יעץ העגלון כמבין, "מהחצי הראשון תכניני צלי, ואת המחצית הנוספת תשמרי בעבור המרק".

עשתה האשה כדבריו. והנה, כעבור מספר שעות כאשר נגשו השנים לאכל את הצפור, הם הבחינו כי הצפור שכל משקלה לא עלה על מאה גרם, הצטמקה כעת לכדי חמשים גרם בלבד. העגלון טעם ממנה והעוה את פניו, היה זה תבשיל שלא נלעס וכל טעם אין בו. בתקוה גלויה הגישה האשה את מנת המרק, אולם התוצאה שהמתינה לשניהם בתוך הסיר, היתה גרועה אף יותר מן הצלי...

בלית ברירה שלחה האשה את בעלה אל הפריץ והפצירה בו שיחקר היטב ויבדק, כיצד מבשל הוא את הצפור.

רץ העגלון אל הפריץ והתחנן לפניו שיגלה לו מהו סוד בשולה של הצפור היקרה, לשמע דבריו נתן בו הפריץ את עיניו וקרא: שוטה שבעולם, את הזמיר לא אוכלים, מעמידים אותו בכלוב בסלון, והוא מנעים לכל האורחים בנגינותיו הערבות...

ראש השנה אינו יום של אוכל...

למרבה הבושה, יש אנשים הנוהגים כאותו עגלון. כאשר הם נזכרים בימי ראש השנה, עולה בזכרונם טעמים המשבח של הסימנים וריח הדבש, לאלו יש להזכיר כי את ראש השנה לא אוכלים... ראש השנה הוא יום הדין המהוה שעת מבחן על חיינו בעולם הבא ובעולם הזה. יום דין זה נוגע הן למבגרים והן לצעירים, ואפלו לילדים ולתינוקות, בו יכרע גורלם של כלל עם ישראל בארץ ובעולם כלו, בו יכתב מי יחיה ומי ימות, מי יותר עם כל איבריו בשלמותם, ומי חלילה לא... מי יזכה לשפע של סיעתא דשמיא בכל צעד ושעל, ולמי יוצו בעיות בכל פסיעה. זה אינו יום של אכל!

סימני ראש השנה

"שנהיה לראש ולא לזנב"

לכאורה דקדוק הלשון תמוה, שכן היה נתן לומר "שנהיה ראש ולא זנב".

ותרץ בספר "אור יצחק", על פי דברי המשנה באבות (ד, יד): "הוי זנב לאריות, ואל תהיה ראש לשועלים". על זה אנו מתפללים, כי ברצוננו להיות חלק מהראש, ואפלו אם נצטרך לשם כך להיות הזנב של הראש, ושלא נהיה לזנב אפלו אם נהיה הראש של הזנב!

"שנהיה לראש ולא לזנב"

כתוב בספר "ייטב לב", שבתפלה זו אנו מבקשים שזוכה לעבד את ה' ולעשות רצונו, ואותיות המלה לראש הם ראשי התבות: לעשות רצון אבינו שבשמים.

תפוח בדבש

כידוע, ראש השנה הוא זמן שבו הקדוש ברוך הוא פוקד עקרות, וכתב בספר "אמרי נעים" שדבר זה נרמז במנהג לאכל תפוח בדבש: תפוח הוא בגימטריא פרו ורבו, ודבש בגימטריא אשה.

"יהי רצון מלפניך... שירבו זכיתינו כרמון"

לכאורה בקשה זו תמוהה מאד: כיצד שיד לבקש מהקדוש ברוך הוא שירבו זכויותינו כרימון? הלא הזכיות תלויות אך ורק במעשינו! ומי שרוצה להרבות בזכיות, צריך לעשות. לא יעזור שנאכל רימון או שנשתה מיץ רימונים... צריך פשוט לעשות מעשים טובים...

רבי מיכל זילבר הסביר זאת באופן נפלא: כשאדם מוציא לאור ספר, או משמיע שיעור, או מנסה לזכות את הרבים באופן אחר - הרי במעשה זה הוא מנסה להרבות את זכויותיו. אלא שאין הדבר תלוי רק בו: השאלה היא כמה אנשים יקראו את אשר כתב, כמה משתתפים יבואו לשיעור! על זה אנו מבקשים "שירבו זכיתינו כרמון", שזוכה וישאו מעשינו פרי, ואכן זכוי הרבים יצליח בידו...

העגלון והזמיר

פעם אחת בקש הפריץ מעגלון לקחת אותו לעיר. העגלון שמח על הנסיעה הארכה שתותיר בידו משכרת הגונה, ומהר להכין את סוסיו למסע. הנסיעה היתה, אכן, ארכה כצפוי, וכאשר הגיעו לבסוף כון הפריץ את העגלון לרחוב מסים, והורה לו לעצר בפתחה של חנות לבעלי חיים.

העגלון המתין בסקרנות לשובו של הפריץ לעגלה, כדי לראות את הסבה לטירחתי הרבה. והנה, להפתעתו, כעבר זמן מה שב הפריץ ובידו כלוב וצפור בתוכו.

"מהי הצפור הזו?" לא הצליח העגלון לכלא את סקרנותו.

"זמיר", השיב הפריץ קצרות.

ועלינו לכוון את מערכת האסוציאציות שלנו, כדי שתפעל כפי שראוי לה, וכאשר נשמע את קול השופר התוקע, נזכר ביום הדין הקרב ובא.

"קדוש אתה ונורא שמך ואין אלוה מבלעדיך ככתוב ויגבה ה' צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה"

במלות התפלה הללו, אנו מכריזים על קדשת הקדוש ברוך הוא ונוראותו, ומצהירים "אין אלוה מבלעדיך" - אין עוד אלקים זולתך!

מניין? מה הראיה לכך?

מן ההמשך: "ככתוב ויגבה ה' צבאות במשפט והקל הקדוש נקדש בצדקה"

מה הראיה בזה? כיצד פסוק זה מוכיח ש"אין אלוה מבלעדיך"?

נתאר לעצמנו את התמונה הבאה. יושב בן אדם, ומולו עומד מאן דהוא ותובע לדעת: "למה עשית כך וכך? מדוע התנהגת באופן כזה וכזה?"

וההוא משיב בתרוצים, מנסה להגן על עצמו ומבקש רחמים על נפשו.

והמאן דהוא עונה לו: "פשעת. אין מנוס מלחייב אותך. בשם החק נגזר עליך לרצות חמש שנות מאסר".

לא מועילים לנאשם כל תחנונים, הוא מנסה להמתיק את הדין ולבקש הקלה בענשו, אך נענה: "זהו החק, ואין ברירה אחרת..."

מי הוא אותו "מאן דהוא"? מי הוא זה חורף הגורלות? שופט! ומה הראיה שהוא שופט ולא מלך?

מלך לא אומר: "אין ברירה, זהו החק ויש למצות את הדין עד תמו" כי המלך הוא מעל החק! בכחו לעקף את החקים ולהקל בעונשין כי בידי הסמכויות כלן!

כך מובנת ההוכחה של "אין אלוה מבלעדיך". הקדוש ברוך הוא גבוה מעל המשפט, ומניין? "ויגבה ה' צבאות במשפט", ושמו נקדש בצדקה. וזה שאנו מבקשים מה' אם תסלח לנו, ותתנהג עמנו לפני משורת הדין, בזה תראה שאתה מלך ואין מבלעדיך. והקל הקדוש נקדש בצדקה.

"המלך"

כאשר התייצב רבן יוחנן בן זכאי בפני אספסיאנוס, קרא לו: "שלמא עלך מלכא" - שלום עליך המלך! אמר לו אספסיאנוס: "אי מלכא אנא, עד האידינא אמאי לא אתית לגבאי", כלומר, אם אמנם אני 'מלך', מדוע לא באת אלי עד עתה? (גטין נ"ו.)

מלך - יראת רוממותו מטלת על כל נתיני ממלכתו. יש לעמד הכן לפקדת המלך ולקים את צויו וגזרתו תכף ומיד, בלי שום שהוי ועכוב.

מובא בספר "ראש גולת אריאל" על האדמו"ר מגור בעל ה"אמרי אמת":

פעם אחת חלף האדמו"ר במקום מסים על פני תמונת קיר גדולה, מעשה אמן, שמציר בה "משפט שלמה" לכל פרטיו

ודקדוקיו. העיף האדמו"ר מבט זריז לעבר התמונה והגיב בחיך. מקרבו הרב מניישטאט ריי"צ לוינזון, שנכח בשעת מעשה, הרהיב ושאלו לפשר חיכוך. אמר האדמו"ר: שלמה המלך היה יותר חכם מן הציר... והסביר: הציר בצירו נותן חרב ביד האחת של המשרת העומדים לפניו, ואת הילוד החי ביד השנית. אולם המלך שלמה אמר "קחו לי חרב", והחזיק את החרב אצלו, ולא נתן אותה ביד המשרתים. ומדוע? כי אלו היה נותן חרב ביד המשרתים, או אז כשאמר להם "גזרו את הילד החי לשנים" היו משרתיו עלולים לבצע את פקדתו תכף ומיד, שהרי הם נאמנים למלך ואמונים לבצע את פקדתו בזריזות גמורה, בלי שום השהות.

בעל תוקע

רבי הירש קופשיץ היה עני מרוד. בקשי היה לו כדי מחיתו, ומובן שהדבר נתן את אותותיו בבריאותו. מזונותיו היו בצמצום רב וזה השפיע על גופו שהיה חלש.

רבי הירש היה "בעל תוקע" בישיבת חברון במשך שנים ארוכות, אולם תשישותו הקשתה עליו את מלאכת התקיעה ובקשי היה לו כח לתקע בשופר.

באחת השנים, בהתקרב הימים הנוראים, הגיעו המתפללים אל רבי לייב חסמן, המשגיח בישיבה ואמרו לו: "מצאנו בעל תוקע מעלה! כל תקיעה שלו היא משהו משהו..." והיו מעניינים להחליף את רבי הירש, ה"בעל תוקע" הותיק, באחר.

ענה להם המשגיח: "אני מחפש בעל תוקע, 'נישט אבלוזר'. בלוזר הכונה נושף. רבי לייב חסמן לא חפש ממחה בנשיפות, שהתקיעות שלו תהיינה מיחדות, הוא היה מענין ב"בעל תוקע" אמתי! וכזה היה רבי הירש קופשיץ. את הספור הזה ספר רבי ישעיהו גולדשמיד זצ"ל.

"כבני מרון"

הגמרא אומרת (ראש השנה טז, א) שכל באי עולם עוברים בראש השנה לפני ה' כבני מרון. קימים מספר פרושים המבארים את משמעות "בני מרון", ואחד מהם הוא "בני אמרנא", כלומר כפי שנערך מעשר בהמה, בהעברת הבהמות בזו אחר זו בפתח צר, וסמון הבהמה העשירית, שלאחר מכן תלקח לשחיטה, כך נעשה הדין בבני האדם, ובו יכרע מי לחיים ומי למות.

ה"משך חכמה" מדיק, שכאשר מעשרים את הבהמות, הן מכנסות לחדר אחד, שבו מתערבים זה בזה בעלי מום ובהמות תמימות, ואף סוגים שונים של בהמות דקות. אולם, אסור להכניס לאותו חדר בהמות שנולדו בשנה זו ובין אלו שנולדו לפני שנה.

ממש באותו אופן חל דינם של בני האדם:

בית דין של מעלה מעמידים בעלי מום ובני אדם משלמים זה לצד זה, ואף סוגים שונים של אנשים מתערבים יחד בהמתנה לדינם, אבל הדור הקודם והדור שלנו - אינם עומדים יחד למשפט... מאחר שהמרחק בינם לבינינו הוא גדול בהרבה מן ההבדל בין בעל מום לתמים...

